

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи психологічної практики»

професійний обов'язковий освітній компонент
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія», «Робота з персоналом»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на
2023-2024 навчальний рік.
Протокол від «08» серпня 2023 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Основи психологічної практики»

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни “Основи психологічної практики” сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти уявлень про психологічну практику, дозволяє глибше розкрити сутність основних видів психологічної практики практичного психолога.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння знаннями стосовно поняття видів професійної діяльності психолога, відображені основні завдання, дається опис конкретних проблем та нормативних вимог стосовно до особистості й діяльності практичного психолога.

Сучасна концепція основ психологічної практики дає уяву про особливості об'єкту та предмету дослідження практичної психології, обсяг теоретичних положень та наукових методів, які використовуються в психологічній практиці, розглядає можливі сфери застосування психологічної практики, а також дозволяє придбати практичні навички раціонального та конструктивного вирішення типових психологічних проблем, сформуванню відповідальний та усвідомлений підхід до реалізації завдань практичної психології в професійному, особистому та повсякденному житті людей.

Під час викладання дисципліни та самостійної роботи використовуються сучасні дидактичні методи навчання для вищої школи, які базуються на принципах пріоритету самостійної роботи здобувача вищої освіти, системності, принципах розвитку освітніх потреб та його свідомого навчання.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Боснюк Валерій Федорович, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	bosnyk@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- психологія копінг-поведінки в різноманітних ситуативних контекстах; - дослідження ментальних ресурсів саморегуляції; - позитивна психологія.
Професійні здібності	- досвід практичної роботи на посаді психолога центру психологічного забезпечення в ДСНС України; - значний досвід викладацької діяльності.
Наукова діяльність за	1. Боснюк В.Ф. Психологічний аспект надання

освітнім компонентом	<p>першої медичної допомоги в екстремальних ситуаціях. Проблеми та перспективи розвитку забезпечення безпеки життєдіяльності: Зб. наук. праць X Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів (Львів, 27 березня 2015 року). Л.: ЛДУБЖД, 2015. С. 223-224.</p> <p>2. Боснюк В.Ф., Олефір В.О., Перелигіна Л.А. Інтелектуально-емоційний ресурс копінг-поведінки рятувальника. Х.: ХНАДУ, 2016. 196 с.</p> <p>3. Боснюк В.Ф. Особливості адаптації психологів-випускників ДСНС України до професійної діяльності. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: «Сучасний стан психологічного забезпечення професійної діяльності сил охорони правопорядку» (Харків, 25 листопада 2016 року). Х.: Національна академія НГУ, 2016. С. 5-6.</p> <p>4. Боснюк В.Ф. Особливості сприйняття образу психолога ДСНС України. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 21. Харків: НУЦЗУ, 2017. С. 22-30.</p> <p>5. Боснюк В.Ф. Особливості експрес-діагностики психічних станів особистості в зоні надзвичайної ситуації. Матеріали 19 Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Сучасний стан цивільного захисту України та перспективи розвитку» (Київ, 10-11 жовтня 2017 року). Київ: ІДУЦЗ, 2017. С. 54-56.</p> <p>6. Сергієнко О.О., Перелигіна Л.А., Боснюк В.Ф., Михлюк Е.І., Попов В.М., Куфлієвський А.С. Психопрофілактика та психокорекція професійного відчуження у працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Х.: НУЦЗУ, 2021. 133 с.</p> <p>7. Боснюк В.Ф., Олефір В.О. Когнітивний компонент суб'єктивного благополуччя особистості в ситуації пандемії COVID-19. Психологічний часопис: науковий журнал. Том 7. Вип. 4 (48). Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2021. С. 57-68.</p> <p>8. Професійні стереотипи та їх вплив на успішність діяльності рятувальників: монографія / Крещук К.</p>
----------------------	---

	Ю., Перелигіна Л. А., Боснюк В. Ф., Михлюк Е. І., Швалб А. Ю. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2023. – 204 с.
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення даної навчальної дисципліни є теоретичне та практичне вивчення основ організації роботи практичного психолога, формування знань щодо основного змісту різних видів психологічної практики, критеріїв її ефективності та специфіку.

Основи психологічної практики як навчальна дисципліна посідає ключове місце у підготовці практичних психологів. Це пов'язано з необхідністю підготовки фахівців нової формації, яким було б притаманне вміння орієнтуватись в особистісних особливостях людини, аналізувати її знання, вміння та навички, стан та поведінку, вміння спілкуватись, а також допомагати вирішувати людські проблеми, працювати з людьми.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	1 курс
Семестр	2
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3,5
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	105
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	6
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	97
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	диференційований залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: загальна психологія.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР5.
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.	ПР11.
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника.	ПР12.
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16.
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПР17.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК1.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗК2.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК4.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	СК4.
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.	СК5.
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.	СК9.
- Здатність дотримуватися норм професійної етики.	СК10.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРО ПСИХОЛОГІЧНУ ПРАКТИКУ.

Тема 1.1. Особливості психологічної практики.

Тема 1.2. Модель діяльності практичного психолога.

Тема 1.3. Особливості професійної діяльності психолога з особовим складом ДСНС, персоналом організацій.

Тема 1.4. Психологічні основи професійної соціальної роботи.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ВИДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.

Тема 2.1. Психодіагностика як основа практичної діяльності психолога.

Тема 2.2. Психологічне консультування в діяльності практичного психолога.

Тема 2.3. Психокорекція як напрямок діяльності практичного психолога.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
2 - й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1.1.	11	1			10	
Тема 1.2.	11	1			10	
Тема 1.3.	14				14	
Тема 1.4.	14				14	
Разом за модулем 1	50	2			48	
Модуль 2.						
Тема 2.1.	23	2	1		20	
Тема 2.2.	22	2			20	
Тема 2.3.	20		1		19	
Разом за модулем 2	65	4	2		59	
Разом	105	6	2		97	

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1	Психодіагностика як основа практичної діяльності психолога.	1
2	Психокорекція як напрямок діяльності практичного психолога.	1
	Разом	2

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань (не передбачено)

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, консультації, контрольні заходи, самостійна робота. Використовуються словесні (пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження), практичні методи навчання.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модулі 1, 2	лекції	3	0

	практичні заняття*	1	10	10
Разом за поточний контроль				10
II. Контрольна робота*				30
III. Підсумковий контроль (диференційований залік)*				60
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

9-10 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

7-8 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-6 бали – завдання виконане частково, у звіті допущені незначні помилки;

3-4 бали – завдання виконане частково;

1-2 бал – завдання виконане частково, у звіті допущені суттєві помилки;

0 балів – завдання не виконане або у звіті допущені значні помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25-30 балів – вірно дані відповіді на чотири питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-24 балів – в цілому розкриті чотири питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

15-19 балів – дані відповіді на три питання;

10-14 балів – дані відповіді на два питання

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

Контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на

рецензування не приймаються.

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйнятую психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Кожен варіант контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Питання до контрольної роботи

1. Обґрунтувати соціальні наслідки розвитку практичної психології.
2. Проаналізувати короткий історичний огляд щодо появи професій, які відносяться до психологічної допомоги.
3. Дати визначення психологічної практики, її значення.
4. Охарактеризувати предмет практичної психології?
5. Проаналізувати завдання, які вирішує практична психологія?
6. Дати характеристику методів, які використовуються у дослідженнях з практичної психології?
7. Проаналізувати структуру сучасної психологічної науки.
8. Охарактеризувати основні завдання, галузі академічної психології.
9. Охарактеризувати основні завдання, галузі прикладної психології.

10. Охарактеризувати основні завдання, галузі практичної психології.
11. Проаналізувати етичний кодекс психолога.
12. Охарактеризувати критерії, за допомогою яких можна виділити основні форми психологічної практики.
13. Проаналізувати основні форми психологічної практики.
14. Проаналізувати основні напрямки діяльності практичного психолога.
15. Назвати основні області застосування психологічної допомоги.
16. Проаналізувати основні вимоги до особистості та професійної діяльності практичного психолога .
17. Охарактеризувати загальні принципи діяльності практичного психолога
18. Проаналізувати загальні якості професійної діяльності практичного психолога.
19. Дати визначення кваліфікований та не кваліфікований психолог.
20. Дати визначення поняття "психологічна служба ДСНС": цілі, зміст.
21. Охарактеризувати завдання та принципи психологічної служби ДСНС.
22. Проаналізувати основні функції служби екстреної психологічної допомоги.
23. Охарактеризувати правила першої допомоги для психологів.
24. Охарактеризувати професійну соціальну роботу та негативні стереотипи масового судження.
25. Проаналізувати основні принципи соціальної роботи.
26. Охарактеризувати професіограму діяльності соціального працівника (задачі, функції).
27. Проаналізувати основні вимоги, які пред'являються професійною діяльністю до особистості соціального працівника.
28. Дати визначення поняттю «особистість».
29. Дати визначення поняттю «індивідуальність».
30. Пояснити термін «его».
31. Дати визначення поняттю «емпатія».
32. Дати визначення поняття "психодіагностика", як наука та як напрямок практичної психології.
33. Проаналізувати основні завдання, які вирішує психодіагностика.
34. Охарактеризувати основні принципи психології, на які спирається психодіагностика.
35. Проаналізувати основні принципи психодіагностики.
36. Охарактеризувати основні вимоги, які пред'являються до вибору психодіагностичних методик.
37. Проаналізувати основні вимоги до особистості психодіагноста.
38. Охарактеризувати процедури психодіагностики.
39. Проаналізувати морально-етичні норми при проведенні психодіагностики.

40. Проаналізувати, як психодіагност одержує та використовує психологічну інформацію про клієнта.
41. Дати визначення поняття "психологічне консультування", як вид практичної діяльності психолога.
42. Дати визначення поняття "клієнт".
43. Дати визначення поняття "замовник".
44. Дати визначення поняття "одержувач психологічної інформації".
45. Як Ви вважаєте, чому люди звертаються за допомогою до психолога-консультанта?
46. Проаналізувати чим психологічне консультування відрізняється від інших напрямків практичної психологічної допомоги людям?
47. Проаналізувати основні види психологічного консультування.
48. Охарактеризувати основні цілі психологічного консультування.
49. Охарактеризувати основні завдання психологічного консультування.
50. Дати визначення поняття "інтерв'ю", як основний метод психологічного консультування.
51. Проаналізувати основні напрямки ефективності інтерв'ю.
52. Охарактеризувати основні підходи до визначення суті психологічної корекції.
53. Проаналізувати класифікацію психокорекційних заходів.
54. Охарактеризувати основні принципи психокорекційної роботи.
55. Проаналізувати основні цілі та завдання психокорекційної роботи.
56. Проаналізувати види корекційних програм.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.
6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Боснюк В.Ф. Психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології: курс лекцій. Х.: НУЦЗУ, 2021. 76 с.
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Вступ до спеціальності: Практична психологія: Курс лекцій і практикум (навчальний посібник). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. 208 с.
3. Екстремальна психологія: Підручник за заг. ред. проф. О.В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
4. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ника-центр, 2006. 580 с.
5. Кремень В.Г., Костицький М.В., Максименко С.Д., Сафін О.Д. Психологія професійної діяльності офіцера. Підручник. Хмельницький: вид-во АПВУ, 1999. 464 с.
6. Кризова психологія: Навчальний посібник за заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НУЦЗУ, 2010. 401 с.
7. Наказ МВС України від 31.08.2017 № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій»
8. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. 2014. 584 с.
9. Основи практичної психології: Підручник / В.Панок та ін. К.:Либідь, 2006. 533с.
10. Основи психологічного забезпечення діяльності МНС: Підручник за заг. ред. В.П. Садкового. Х.: УЦЗУ, 2009. 244 с.
11. Практична психологія: навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. М. Корольчук, Г. М. Ржевський та ін. Київ Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2014. 727 с.
12. Сергієнко Н.П. Основи психологічної практики (практична психологія):курс лекцій. Х.:НУЦЗУ, 2012. 84 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології НУЦЗУ. Режим доступу: <http://extrpsy.nuczu.edu.ua/>
2. Збірка наукових праць журналу «Проблеми екстремальної та кризової психології». Режим доступу: <http://dcpp.nuczu.edu.ua/uk/>

Розробник:

Валерій Боснюк, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах кандидат психологічних наук, доцент